मयं जगत्। तस्मादप्सु विमुञ्चेमं क्रोधाग्निं द्विजसत्तम!। अयं तिष्ठतु ते विप्र! यदीच्छसि महोदधौ। मन्युजोऽग्निर्दहन्नापो लोकाँ ह्यापोमयाः स्मृताः। एवं प्रतिज्ञा सत्येयं तवानघ! भविष्यति। न चैवं सा भरा लोका गमिष्यन्ति पराभवम्। वशिष्ठ उवाच। ततस्तं क्रोधजं तात! और्व्वोऽग्निं वरुणालये। उत्ससर्ज्ज स चैवाप उपयुङ्क्ते महोदधौ। महद्धयशिरो भूत्वा यत्तद्वेदविदो विदुः। तमग्निमुद्गिरन् वक्त्रात् पिबत्यापो महोदधौ"।

वाड़वानलस्य स्थितिस्थानम् सि॰शि॰उक्तम् भूमेर्याम्येऽर्द्धे सप्तद्वीपसमुद्राणां स्थितिकीर्त्तनान्ते "स्वादूदकान्तर्वडवानलोऽसौपाताललोकाः पृथिवीपुटानि" इति। और्वस्य च प्रवरर्षित्वम् आर्षेयशब्दे उक्तम्। "जामदग्न्यावत्सास्तेषां पञ्चार्षेयो भार्गवच्यावनाप्नवानौर्वजामदग्न्येति च आश्व॰श्रौ॰ १२,१०,६,९ और्वमधिकृत्य कृतोग्रन्थः अण्। भारतान्तर्गते और्वचरिताख्याने। "तापत्यमथवासिष्ठमौर्वं चाख्यानमुत्तमम्" भा॰ आ॰ १। तच्चाख्यानं भा॰ आ॰ १८९ अध्यायादौ दृश्यम्।

और्वश पु॰ उर्व्वशी तच्छब्दोऽस्त्यत्र विमुक्ता॰अण्। और्वशी शब्दयुक्ते १स्वाध्याये २अनुवाके च। उर्व्वश्या इदम् अण्। २उर्व्वशीसम्बन्धिनि त्रि॰।

अर्वशेय पु॰उर्व्वश्या अपत्यम् ढक्। १अगस्त्ये मुनौ हेमच॰ तस्य च उर्व्वशीं दृष्ट्वा मित्रावरुणयोः स्खलितरेतोजाततया तथात्वम् तत्प्रमाणञ्चागस्तिशब्दे ४७पृ॰ उक्तम्। ऐलशब्दे दर्शितेषु उर्वशीगर्भजातेषु पुरूरवसः सुतेषु २आयुरादिषु षट्सु च

औलपि पु॰ उलपस्य कलाप्यन्तेवासिविशेषस्यापत्यम् इञ्। उलपापत्ये ततः स्वार्थे दामन्या॰ छ। औलपीय तदर्थे बहुगु तस्य लुक्। औलपय इत्यादि।

औलपिन् पु॰ ब॰व॰। उलपेन प्रोक्तं छन्दोऽधीयते कलाप्यन्तेवासित्वात् णिनि। उलपप्रोक्तछन्दोध्यायिषु

औलान न॰ अवलम्बनं वेदे पृषो॰। अवलम्बने। "विद्वान् पथ ऋतुशोदेवयानान्यौलानं दिविधे" ऋ॰१०,९८,११।

औलूक न॰उलूकानां समूहः खण्डिका॰अञ्। पेचकसमुदाये

औलूक्य पु॰ उलूकर्षेरपत्यम् गर्गा॰ यञ्। उलूकनामर्षेरपत्ये कणादे वैशेषिकसूत्रकारे तस्य छात्रः कण्वादि॰ अण्। ततो यञो लुक्। औलूक औलूक्यच्छात्रे वैशेषिकमताभिज्ञे। उलूक इति सुखमध्यं केचिदाहुः औलूक्यदर्शनन्तु वैशेषिकदर्शनं तत्प्रतिपाद्यविषया उच्यन्ते

"अथातो धर्म्मं व्याख्यास्यामः"। १सू॰

"तापत्रयपराहता विवेकिनस्तापत्रयनिवृत्तिनिदानमनुसन्दधाना नानाश्रुतिस्मृतीतिहासपुराणेष्वात्मतत्त्वसाक्षात्कारमेव तदुपायमाकलयाम्बभूवुः। तत्प्राप्तिहेतुमपि पन्थानजिज्ञासामानाः परमकारुणिकं कणादं मुनिमुपसेदुरथ कणादो मुनिस्तत्त्वज्ञानवैराग्यैश्वर्य्यसम्पन्नः षण्णां पदार्थानां साधर्म्म्यवैधर्म्म्याभ्यां तत्त्वज्ञानमेवात्मतत्त्वसाक्षात्कारप्राप्तये परमः पन्था इति मनसिकृत्य तच्च निवृत्तिलक्षणाद्धर्मादेतेषामनायासेन सेत्स्यतीति लक्षणतः स्वरूपतश्च धर्ममेव प्रथममुपदिशाम्यनन्तरं षडपि पदार्थानुद्देशलक्षणपरीक्षाभिरुपदेक्ष्यामीति हृदि निधाय तेषामवधानाय प्रतिजानीते। अथातो धर्ममित्यादि"उप॰

"यतोऽभ्युदयनिःश्रेयससिद्धिः स धर्मः"। २सू॰

"को धर्मः किंलक्षणश्चेति? सामान्यतः शिष्यजिज्ञासायां यतोऽभ्युदयनिश्रेयससिद्धिरित्युपतिष्ठते" तथा च यतोऽभ्युदयसिद्धिर्यतश्च निःश्रेयससिद्धिस्तदुभयं धर्मः एवं पुरुषार्थासाधारणकारणं धर्म इति वक्तव्ये परमपुरुषार्थयोः सुखदुःखाभावयोर्विशेषतः परिचयार्थमभ्युदयनिःश्रेयससिद्धिरित्युक्तं स्वर्गापवर्गयोरेवान्येच्छानधीनेच्छाविषयत्वेन परमपुरुषार्थत्वात्। साधयिष्यते च दुःखाभावस्यापि पुरुषार्थत्वम्" उपस्कारः।

"तद्वचनादाम्नायस्य प्रामाण्यम्"। ३सू॰

"ननु निवृत्तिलक्षणो धर्मस्तत्त्वज्ञानद्वारा निःश्रेयसहेतुरित्यत्र श्रुतिः प्रमाणं श्रुतेरेव प्रामाण्ये वयं विप्रतिपद्यामहे अनृतव्याघातपुनरुक्तदोषेभ्यः, पुत्रेष्टौ कृतायामपि पुत्रानुत्पादादनृतत्वम् "उदिते जुहोति अनुदिते जुहोति समयाध्युषिते जुहोतीति" विधेः प्राप्त एवोदितादिकाले होमो व्याहन्यते "श्यावोऽस्याहुतिमभ्यवहरति य उदिते जुहोति योऽनुदिते जुहोति श्यावशबलावस्याहुतिमभ्यवहरतो यः समयाध्युषिते जुहोति" इत्यादिना। तथा "त्रिः प्रथमामन्वाह त्रिरुत्तमामन्वाह" इत्यनेन प्रथमोत्तमसामिधेन्योस्त्रिरुच्चारणाभिधानात् पौनरुक्त्यमेव। न चाम्नायप्रामाण्यप्रतिपादकं किञ्चिदस्ति प्रमाणम् नित्यत्वे विप्रतिपत्तौ नित्यनिर्द्दोषत्वमपि सन्दिग्धं पौरुषेयत्वे तु भ्रमप्रमादविप्रतिपत्तिकरणापाटवादिसम्भावनया आप्तोक्तत्वमपि सन्दिग्धमेवेति न निःश्रेयसं न वा तत्र तत्त्वज्ञानं द्वारं न वा धर्म इति